

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia do Ł. wyrokiem z dnia 13 lutego (...) zasądził od J. W. na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. kwotę 1.038,92zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 stycznia 2017 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 317zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o ustalenia, że T. K. (1) udzieliła swojej siostrze E. W. oraz szwagrowi J. W. pełnomocnictw do dysponowania rachunkiem IKS w pełnym zakresie na warunkach uznanych przez pełnomocnika. T. K. (1) zmarła w dniu 27 grudnia 2013 roku.

W dniu 17 grudnia 2013 roku pozwany wpłacił kwotę 430zł tytułem opłaty za mieszkanie T. K. (1). W dniu 7 stycznia 2014 roku J. W. dokonał wypłaty z konta prowadzonego dla T. K. (1) kwoty 1.193zł. Dokonując wypłaty pozwany wiedział o śmierci T. K. (1). W dniu 22 grudnia 2015 roku pomiędzy Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo – Kredytową im. F. S. w G. a (...) S.a.r.l. sp. z o.o. w Luksemburgu zawarta została umowa przelewu wierzytelności oznaczonych jako 26D, do której w dniu 27 października 2016 roku zawarty został aneks, zgodnie z którym przedmiotem przelewu była między innymi przysługująca cedentowi wierzytelność w stosunku do J. W. wynikająca z dokumentu KW (...), umieszczona pod pozycją 1959, oznaczona numerem (...).

W dniu 22 grudnia 2015 roku pomiędzy (...) S.a.r.l. sp. z o.o. w Luksemburgu a (...) sp. z o.o. z siedzibą w S. zawarta została umowa powierniczego przelewu wierzytelności, nabytych w ramach pakietu 26D. Do umowy tej sporządzono aneks zawierający sprostowanie danych dotyczących listy dłużników, w której nadano pozycji 1959 brzmienie obejmujące w punkcie 2 zadłużenie wobec J. W. wynikające z dokumentu KW (...), a także z umowy pożyczki zawartej w dniu 20.03.2012 roku z T. K. (1). W dniu 7 czerwca 2016 roku pozwanemu doręczono wezwanie do zapłaty kwoty 999,80zł z kwoty wypłaconej na podstawie KW nr (...).

(...) sp. z o.o. sp. k. z siedzibą we W. wniosła o stwierdzenie nabycia spadku po T. K. (1) z udziałem E. W., postępowanie w tym przedmiocie zostało zawieszono.

Ustalając stan faktyczny zdaniem Sądu I instancji przyjąć należało, że pozwany posiadał pełnomocnictwo do dysponowania rachunkiem IKS posiadanym przez T. K. (1) w pełnym zakresie i na warunkach uznanych przez pełnomocnika, przy czym w pełnomocnictwie tym nie zastrzeżono, że nie wygasa ono mimo śmierci mocodawcy. Pomimo braku dokumentu pełnomocnictwa, jego istnienie potwierdziły obie strony, a nadto brak było podstaw do przyjęcia, że jego treść była inna niż treść pełnomocnictwa udzielonego siostrze zmarłej - E. W..

Dokonując oceny materiału dowodowego, w ocenie Sądu Rejonowego pozwany nie wykazał, że środki pochodzące z wypłaty z konta pozwanej wydatkował na pokrycie czynszu za lokal i dopłacił za koszt pogrzebu. Kwota 430zł wpłacona została w dniu 17 grudnia 2013 roku, a zatem gdy T. K. (1) żyła, natomiast z wystawionego rachunku wynika, że kontrahentem przedsiębiorstwa pogrzebowego, z którym dokonywano rozliczeń w dniu 15 stycznia 2014 roku, była E. W.. Z dokumentu tego nie wynika, że to pozwany wpłacił na ich rzecz kwotę 790zł, ze środków wypłaconych w dniu 7 stycznia 2014 roku. Dodatkowo wskazać należy, że jest to sprzeczne z jego zeznaniami, zgodnie z którymi pobrana z rachunku kwota przeznaczona była na czynsz oraz opłaty za TV i prąd. Również w sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany wskazał, że środki przeznaczył na pokrycie zaległości czynszowych zmarłej. Dopiero w piśmie procesowym złożonym po pierwszej rozprawie zmienił swoje stanowisko powołując się na pokrycie kosztów pogrzebu. Mając na uwadze te sprzeczności, Sąd nie dał wiary w zakresie twierdzeń pozwanego o przeznaczeniu przez niego wypłaconej z rachunku osoby zmarłej kwoty. Ponadto w piśmie procesowym z dnia 6 grudnia 2017 roku pozwany wprost wskazał, że zapłata za czynsz nastąpiła z własnych środków finansowych. Z tych względów przyjąć należało, że pozwany korzyść zużył lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony. Ponadto trudno przyjąć, że pozwany nie miał świadomości, składając dyspozycję wypłaty, że pełnomocnictwo wygasa i nie ma już uprawnienia do dysponowania środkami zgromadzonymi na rachunku.

Zdaniem Sądu Rejonowego powództwo podlegało uwzględnieniu w całości.

Zgodnie z art. 101 § 2 k.c. pełnomocnictwo wygasa z chwilą śmierci mocodawcy lub pełnomocnika, chyba że w pełnomocnictwie inaczej zastrzeżono z przyczyn uzasadnionych treścią stosunku prawnego będącego podstawą pełnomocnictwa.

Ponieważ pozwany nie wykazał, że treść pełnomocnictwa, które zostało mu udzielone była inna niż pełnomocnictwa udzielonego jego żonie, należało uznać że wygasło ono z dniem 27.12.2013 roku.

Dokonując wypłaty jakichkolwiek środków z rachunku zmarłej pozwany czynił to jako osoba nieuprawniona i to niezależnie od tego, czy pracownikowi przekazał informację o śmierci mocodawcy czy też nie.

Pozwany legalnie mógłby dokonać takiej wypłaty, tylko wówczas gdyby był osobą wskazaną w specjalnej dyspozycji na wypadek śmierci, jako osoba uprawniona do otrzymania środków zgromadzonych na rachunku. W innej sytuacji uprawnienie takie przysługuje tylko spadkobiercom albo osobie, która poniosła koszty pogrzebu, ale po przedstawieniu stosownych rachunków.

W przedmiotowej sprawie odnośnie kosztów pogrzebu podkreślić należy, że wypłata nastąpiła w dniu 7 stycznia 2014 roku, natomiast rachunek za pogrzeb wystawiony został w dniu 15 stycznia 2014 roku i tego dnia została dokonana dopłata. A zatem wypłata pieniędzy nastąpiła wcześniej niż poniesienie wydatków z tego tytułu i wystawienie rachunku, a poczynione ustalenia dodatkowo wykluczyły przeznaczenie tych środków na pogrzeb.

W ocenie Sądu I instancji doszło zatem do transferu środków finansowych bez tytułu prawnego.

Podstawę dochodzonego roszczenia stanowią przepisy art. 405 – 414 k.c. regulujące instytucję bezpodstawnego wzbogacenia. Zgodnie z art. 409 k.c. obowiązek zwrotu korzyści wygasa, jeżeli ten kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu. Jak wyżej wskazano, pozwany nie wykazał, że zużył wypłacone środki w taki sposób, że nie jest już wzbogacony. Mając na uwadze treść art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. pozwany zobowiązany jest do zwrotu korzyści w postaci nienależnego świadczenia. Nie zachodzi również żadna z okoliczności przewidzianych w art. 411 k.c., w szczególności brak podstaw do przyjęcia, że wypłacając środki finansowe na podstawie dyspozycji pozwanego, powołującego się na pełnomocnictwo, podmiot prowadzący rachunek wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, tzn. że wypłata następuje z konta osoby zmarłej. W piśmie procesowym strona powodowa zaprzeczyła podanym przez pozwanego okolicznościom, które nie zostały przyznane, a zatem również tej, że przed złożeniem dyspozycji wypłaty pozwany informował, że jego pełnomocnictwo wygasło z powodu śmierci mocodawczyni. To na pozwanym spoczywał obowiązek udowodnienia tej okoliczności.

Dochodzone roszczenie obejmuje 999,80zł z kwoty wypłaconej pozwanemu z dnia 7 stycznia 2014 roku oraz odsetki ustawowe w wysokości 39,12zł za okres od dnia następnego po dniu wskazanym w wezwaniu do zapłaty jako termin uregulowania zobowiązania tj. od dnia 15.06.2016 roku do dnia poprzedzającego dzień wniesienia pozwu.

Ponieważ roszczenie dotyczy należności z bezpodstawnego wzbogacenia niezasadny jest zarzut przedawnienia roszczenia dochodzonego niniejszym pozwem. Zgodnie z art. 118 k.c. roszczenia majątkowe, dla których prawo nie przewiduje innych terminów przedawnienia, przedawniają się z upływem 10 lat. Uregulowania dotyczące bezpodstawnego wzbogacenia nie przewidują innych terminów, a zatem do roszczeń tych zastosowane mają ogólne terminy przedawnienia.

O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd Rejonowy orzekł zgodnie z żądaniem pozwu, na podstawie art. 481 § 2 k.c., zasądzając je od dnia wniesienia pozwu.

O kosztach procesu, Sąd rozstrzygnął zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sporu. Na koszty te po stronie powoda składa się opłata od pozwu w wysokości 30zł, wynagrodzenie pełnomocnika wynoszące 270 oraz opłata za pełnomocnictwo w kwocie 17zł.

Mając powyższe na uwadze Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku złożył pozwany, który zaskarżył wyrok w całości. Skarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1. naruszenie prawa materialnego - art. 118 k.c. poprzez zaniechanie rozważenia zagadnienia przedawnienia roszczenia;
2. naruszenie prawa materialnego – art. 409 k.c. poprzez przyjęcie, że pozwany nie zużył spornej kwoty w ten sposób, że nie jest wzbogacony;
3. naruszenie art. 233§1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że zapłata długów spadkowych nie stanowi zużycia bez wzbogacenia.

Skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie żądania pozwu w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Prawidłowe są ustalenia faktyczne dokonane w sprawie, błędna natomiast jest dokonana przez Sąd Rejonowy ocena prawna dochodzonego roszczenia.

Sąd Okręgowy w pełni podziela ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd I instancji, które przyjął za własne.

Wbrew twierdzeniom apelacji, Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie nie naruszył dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolną (dokonaną z pominięciem zasad logicznego rozumowania, wiedzy i doświadczenia życiowego), a nie swobodną, ocenę zgromadzonego materiału dowodowego. Niezasadny jest zdaniem Sądu Okręgowego zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. W doktrynie i judykaturze panuje zgoda co do tego, że z uwagi na przyznaną sądowi swobodę w ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. może być uznany za zasadny jedynie wtedy, gdy podstawą rozstrzygnięcia uczyniono rozumowanie sprzeczne z zasadami logiki bądź wskazaniem doświadczenia życiowego. Dlatego w sytuacji, gdy na podstawie zgromadzonych dowodów możliwe jest wyprowadzenie konkurencyjnych wniosków co do przebiegu badanych zdarzeń, dla podważenia stanowiska orzekającego sądu nie wystarcza twierdzenie skarżącego o wadliwości poczynionych ustaleń odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest wskazanie jakich to konkretnie uchybień w ocenie dowodów dopuścił się orzekający sąd naruszając w ten sposób opisane wyżej kryteria, wiążące w ramach swobodnej oceny dowodów (tak np. K. F. - G. w: Kodeks postępowania cywilnego, pod red. A. Z., W. 2006, tom I, s. 794, 795, por. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 9 kwietnia 2008r., I ACa 205/08, L., w którym stwierdzono: „Fakt, że określony dowód został oceniony niezgodnie z intencją skarżącego, nie oznacza naruszenia art. 233 § 1 KPC. Ocena dowodów należy bowiem do sądu orzekającego i nawet w sytuacji, w której z dowodu można było wywieść wnioski inne niż przyjęte przez sąd, nie dochodzi do naruszenia art. 233 § 1 KPC”; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2005r., III CK 314/05, Orzecznictwo w Sprawach (...)/, w którego tezie stwierdzono, że: „Do naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. mogłoby dojść tylko wówczas, gdyby skarżący wykazał uchybienie podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów”. Odnosząc powyższe do stanowiska strony skarżącej uznać trzeba, iż nie sprostała ona opisanym wymogom formułowania analizowanego zarzutu.

W realiach niniejszej sprawy Sąd I instancji dokonał błędnej oceny prawnej, wadliwie uznał, że poprzednik prawny powoda na skutek wypłaty przez pozwanego kwoty z rachunku IKS zmarłej T. K. (2) został zubożony i zostały spełnione

przesłanki do zasądzenia należności objętej pozwem od pozwanego. Tym samym błędnie zastosował przepisy prawa materialnego, których naruszenie Sąd II instancji bierze pod uwagę z urzędu.

Nienależne świadczenie jest szczególnym przypadkiem bezpodstawnego wzbogacenia. Zgodnie z art. 410§1 k.c. przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Przez nienależne świadczenie należy rozumieć każde celowe i świadome przysporzenie na rzecz majątku innej osoby, które z punktu widzenia odbiorcy można przyporządkować jakiemuś zobowiązaniu, choćby w ogóle lub jeszcze nieistniejącemu albo nieważnemu (wyr. SN z 9.8.2016 r., II CSK 760/15, B. (...), Nr 10, s. 11). Do powstania zobowiązania dochodzi w ten sposób, że wzbogacony uzyskuje bez podstawy prawnej korzyść majątkową w wyniku spełnienia świadczenia przez zubożonego. Należy podnieść, że do powstania roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia konieczne jest wystąpienie czterech przesłanek: zubożenia jednego podmiotu, wzbogacenia innego podmiotu, związku między zubożeniem a wzbogaceniem oraz braku podstawy prawnej wzbogacenia (art. 405 k.c.). Wzbogacenie jednej osoby musi nastąpić kosztem innej osoby. Zubożenie może zatem polegać, odwrotnie niż wzbogacenie, na zmniejszeniu aktywów lub na zwiększeniu pasywów zubożonego. Zubożenie jest w istocie uszczerbkiem majątkowym i pod tym względem bardzo przypomina szkodę majątkową jako przesłankę odpowiedzialności odszkodowawczej.

Wzbogacenie jednej osoby jest zawsze następstwem zubożenia innej osoby. Istnieje więc współzależność między uzyskaniem korzyści majątkowej przez wzbogaconego a doznaniem uszczerbku przez zubożonego wyrażająca się przede wszystkim w tym, że zarówno korzyść, jak i uszczerbek są wynikiem tego samego zdarzenia (wyr. SN z 18.12.1968 r., I CR 448/68, L.).

Nie ma podstaw do oceny, że poprzednik prawny powoda na skutek dokonania wypłaty środków finansowych z rachunku IKS zmarłej T. K. (2) został zubożony, a pozwany został bezpodstawnie wzbogacony kosztem majątku poprzednika prawnego powoda. Nie zachodzą w okolicznościach sprawy enumeratywnie wskazane w treści przepisów 405 k.c. i 410 k.c. przesłanki. Jak wskazano powyżej przesłankami odpowiedzialności z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia jest wzbogacenie jednego podmiotu, zubożenie drugiego podmiotu oraz związek przyczynowy między wzbogaceniem a zubożeniem (art. 405 k.c.).

Przesłanki te nie zostały wykazane przez powoda mimo ciężaru dowodu w tym zakresie wynikającego z przepisu art. 6 k.c.

Jak podano wyżej podstawą powództwa było twierdzenie powoda, że pozwany po śmierci T. K. (2) przekraczając udzielone mu umocowanie pobrał środki pieniężne poprzednika prawnego powoda. Jednakże te twierdzenia nie znajdują pokrycia w zebranych materiale dowodowym, bowiem wypłaty dokonano jak sam twierdził powód i co wynika z dowodu wypłaty (k.31) z rachunku zmarłej T. K. (1) z jej zgromadzonych środków i tym samym należy uznać, że został zubożony majątek spadkowy jaki pozostał po T. K. (1), a w efekcie został zubożony spadkobierca T. K. (1). Powód w żaden sposób nie wykazał, że pozwany wypłacił stanowiące powoda własność środki finansowe z rachunku T. K. (1). Powód nie wykazał, że był upoważniony do traktowania środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku T. K. (1) jako jego środków pieniężnych. Zebrane dowody nie dają podstaw do ustalenia czy i jaka część środków zgromadzonych na rachunku T. K. (1) stanowiła jego własność. Ponadto powód nawet nie przedstawił pełnomocnictwa dla pozwanego do rachunku IKS zmarłej T. K. (1). Być może pozwany był umocowany do wypłaty środków z rachunku na wypadek śmierci T. K. (1). Powód jedynie twierdził, że pozwany miał stałe pełnomocnictwo do rachunku zmarłej T. K. (1). To powód powinien udowodnić jaki zakres pełnomocnictwa miał pozwany a tego nie uczynił. Nie wyjaśnił również dlaczego zdaniem powoda pozwany został bezpodstawnie wzbogacony kwotą tylko 999,80zł skoro wypłacono pozwanemu kwotę 1193 zł. Te powyżej przytoczone okoliczności świadczą o tym, że powód nie wykazał swojego zubożenia na skutek wypłaty przez pozwanego z rachunku T. K. (1) po jej śmierci kwoty objętej pozwem i tym samym powództwo powinno podlegać oddaleniu.

Ponadto rację ma skarżący, że roszczenie powoda uległo przedawnieniu.

Roszczenie o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia powstaje z chwilą spełnienia się wszystkich przesłanek przewidzianych przez ustawodawcę. Z tą też chwilą wierzyciel uzyskuje kompetencję do wezwania dłużnika do

spełnienia świadczenia. Chwilę następującą niezwłocznie po chwili, w której wezwanie do spełnienia świadczenia mogło być złożone dłużnikowi (art. 61 § 1 zd. 1 w zw. z art. 120 § 1 zd. 2 w zw. z art. 455 KC) należy uznać w konsekwencji za chwilę, od której zaczyna biec termin przedawnienia – niezależnie od tego, czy obowiązek spełnienia świadczenia zaktualizował się poprzez wezwanie dłużnika do jego spełnienia. Dłużnik nie może być narażony na to, że wobec braku aktywności wierzyciela bieg terminu przedawnienia nigdy się nie rozpocznie lub ewentualnie rozpocznie po upływie dłuższego czasu od chwili powstania roszczenia. Jak trafnie wyjaśnił SN w wyr. z 24.4.2003 r. (I CKN 316/01, OSNC 2004, Nr 7–8, poz. 117): "bieg przedawnienia roszczenia wynikającego z zobowiązania bezterminowego rozpoczyna się w dniu, w którym świadczenie powinno być spełnione, gdyby wierzyciel wezwał dłużnika do wykonania zobowiązania w najwcześniejszym możliwym terminie (art. 120 § 1 zd. 2 w zw. z art. 455 k.c.), niezależnie od świadomości uprawnionego co do przysługiwania mu roszczenia" (zob. też wyr. SN z 16.12.2014 r., III CSK 36/14, OSNC 2016, Nr 1, poz. 5). Tym samym skoro wypłata nienależnego świadczenia pozwanemu nastąpiła 7.01.2014r. to powód winien niezwłocznie wezwać pozwanego do zwrotu nienależnego świadczenia. Wobec powyższego należy uznać, że w dacie złożenia przeciwko pozwanemu pozwu tj. w dniu 3.02.2017r. roszczenie powoda uległo trzyletniemu przedawnieniu, gdyż było związane z prowadzoną działalnością gospodarczą poprzednika prawnego powoda. Należy bowiem wskazać, że roszczenie z bezpodstawnego wzbogacenia jest roszczeniem majątkowym, którego dochodzenie należy do drogi sądowej oraz które przedawnia się w terminie 3 lat (art. 118 k.c.) jeżeli jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (zob. wyr. SN z 24.4.2003 r., I CKN 316/01, OSN 2004, Nr 7–8, poz. 117). Do zastosowania trzyletniego terminu przedawnienia przewidzianego w art. 118 k.c. nie jest wymagane, aby obie strony stosunku prawnego, z którego wywodzi się roszczenie majątkowe, prowadziły działalność gospodarczą; wystarczy, że działalność gospodarczą prowadzi strona dochodząca roszczenia wiążącego się z tą działalnością.

Reasumując roszczenie powoda podlegało oddaleniu również jako przedawnione.

Z podanych powyżej przyczyn zbędnym stało się odnoszenie do pozostałych zarzutów apelacji.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił powództwo.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. zasądzając od powoda na rzecz pozwanego kwotę 30 zł, na którą złożyła się opłata od apelacji.